

INTRODUKTION

Gud, ægteskabets rette stifter
smelte nu jeres hjerter sammen.

William Shakespeare: Henrik den Femte¹

En bog for ægtepar ...

Forestil dig denne bog som et træ med tre dybe rødder. Den første er mit 36-årige ægteskab med min hustru Kathy.² Hun har hjulpet mig med at skrive denne bog og har selv skrevet kapitel 6, 'At favne Den Anden'. I kapitel 1 advarer jeg læseren om den måde, hvorpå vor tids kultur definerer 'den eneste ene' som en, man 'passer perfekt sammen med'. Men da Kathy og jeg begyndte at tilbringe tid sammen, forstod vi begge snart, at den anden var et sjældent match. Jeg mødte Kathy gennem hendes søster, Susan, der ligesom jeg studerede ved Bucknell University. Susan fortalte ofte Kathy om mig og mig om Kathy. Som stor pige var Kathy kommet til tro ved at læse C.S. Lewis' *Narnia-fortællinger*.³ Hun opfordrede Susan til at anbefale dem til mig. Jeg læste og blev bevæget af dem og af andre bøger af Lewis, som jeg derefter studerede. I 1972 blev vi begge optaget på Gordon-Conwell Theological Seminary på Boston's North Shore, og der opdagede vi hurtigt, at vi

var fælles om den 'skjulte tråd', som Lewis siger er det, der gør mennesker til nære venner – eller mere.

Du har måske bemærket, at de bøger, du virkelig holder af, er bundet sammen af en skjult tråd. Du er udmærket klar over, hvad den fælles kvalitet er, som får dig til at holde af dem, selv om du ikke kan sætte ord på det ... Bliver ikke alle livslange venskaber født i det øjeblik, hvor du omsider møder et andet menneske, der har en eller anden anelse ... om det *noget*, som du blev født med en længsel efter ...?⁴

Vores venskab udviklede sig til forelskelse og forlovelse og derefter fra et skrøbeligt, usikkert ægteskab til et prøvet og solidt ægteskab. Men vejen dertil gik via 'perler for svin'-talen, den store konflikt om snavsede bleer og smadringen af porcelænet, vi fik i bryllupsgave – samt andre lidet ærefulde begivenheder i vores familiehistorie, der vil blive beskrevet i denne bog, milepæle på den meget ujævne vej til ægteskabelig lykke. Som de fleste andre unge moderne par opdagede vi, at ægteskabet var meget vanskeligere, end vi havde regnet med.

Denne bog er derfor for de ægtefæller, som har opdaget, hvor krævende dagligdagen i ægteskabet er, og som søger efter praktiske ressourcer til at overleve de undertiden kritiske perioder og vokse gennem dem. Vor tids erfaring af ægteskabet har givet os metaforen 'hvedebrødsdagene er forbi'. Denne bog er for dem, der har erfaret dette som en bogstavelig sandhed, og som måske er faldet ned på jorden med et bump.

En bog for singler ...

Den anden kilde til denne bog er mange års tjeneste som præst i en by med millioner (og en menighed med tusinder) af ugifte voksne. Vores menighed, Redeemer Presbyterian Church på Manhattan, er en sjældenhed – en stor menighed, som i årevis fortrinsvis har bestået af singler. For nogle år siden, da der kom omkring fire tusind mennesker til vore gudstjenester, spurgte jeg en fremtrædende kirkehistoriker: ‘Hvor mange andre menigheder på vores størrelse har tre tusind singler?’ Han svarede: ‘Ingen, så vidt jeg ved’.

Da vi begyndte vores tjeneste i New York City i slutningen af 1980’erne blev Kathy og jeg gang på gang slået af den ambivalente holdning, Vestens kultur har til ægteskabet. Vi begyndte at høre alle de nu kendte indvendinger: Ægteskabet drejede sig oprindeligt om ejendomsret og er nu under forandring, ægteskabet knuser individets identitet og har været undertrykkende for kvinder, ægteskabet kvæler lidenskaben og harmonerer dårligt med de psykologiske realiteter, ægteskabet er ‘ikke andet end et stykke papir’, der bare komplicerer kærligheden, og så videre. Men bag disse filosofiske indvendinger gemmer der sig et virvar af modstridende personlige følelser, affødt af mange negative erfaringer med ægteskab og familieliv.

I begyndelsen af vores virke i New York holdt jeg i efteråret 1991 en række prædikener om ægteskabet. Det er siden blevet det mest efterspurgte sæt prædikener eller foredrag, som menigheden har produceret. Jeg måtte begynde serien med at give en begrundelse for at afsætte ni uger til at undervise en menighed, der hovedsagelig be-

står af ugifte mennesker, om det at være gift. Mit vigtigste argument var, at ugifte mennesker i dag har brug for en kras, realistisk og dog herlig vision af, hvad ægteskabet er og kan være. Hvad jeg sagde dengang, gælder for ugifte læsere i dag, og denne bog er også for dem.

Som forberedelse til at skrive bogen læste jeg en mængde kristne bøger om ægteskabet. De fleste af dem var skrevet for at hjælpe gifte par med at komme til rette med specifikke problemer. Det vil denne bog også kunne hjælpe med, men dens primære mål er at give både gifte og ugifte mennesker syn for, hvad ægteskabet er ifølge Bibelen. Det vil kunne hjælpe gifte mennesker til at korrigere misforståelser, der kan skade deres ægteskab, og det vil hjælpe ugifte mennesker til at holde op med destruktivt at sætte alt ind på at blive gift eller destruktivt at afvise ægteskab i det hele taget. Desuden vil en bibelbaseret bog om ægteskabet hjælpe den enkelte læser til at få en bedre forståelse af, hvem han eller hun kunne betragte som en eventuel ægtefælle.

En bog om Bibelen

Der er en tredje kilde til materialet i denne bog, og det er den mest grundlæggende. Selv om bogen udspringer af min personlige erfaring som ægtemand og præst, er den i endnu højere grad rodfæstet i Det Gamle og Det Nye Testaments lære. For næsten 40 år siden, da Kathy og jeg var unge teologistuderende, undersøgte vi, hvad Bibelen lærer om sex, køn og ægteskab. De næste 15 år praktiserede vi det i vores eget ægteskab. Derefter har vi i de sidste 22 år brugt, hvad vi har lært af Skriften såvel som erfarin-

gen til at vejlede, rådgive og undervise unge mennesker i storbyen om sex og ægteskab. Vi fremlægger frugten af disse tre inspirationskilder i denne bog.

Men grundlaget for det hele er Bibelen.

I Bibelen er der tre menneskelige institutioner, som adskiller sig fra alle andre – familien, menigheden og staten. Der står ikke noget i Bibelen om, hvordan man skal drive en skole, selv om skolen er af vital betydning for et blomstrende samfund. Der står ikke noget om forretningskonsortier eller museer eller hospitaler. Ja, der er en masse store institutioner og menneskelige aktiviteter, som Bibelen ikke forholder sig til eller regulerer. Og derfor har vi frihed til at opfinde dem og give os af med dem ud fra de generelle principper for menneskelivet, som Bibelen giver os.

Men med ægteskabet forholder det sig anderledes. Ægteskabet udvikledes ikke i den sene bronzealder som en metode til at afgøre ejendomsforhold. Når skabelsesberetningen i Første Mosebog når sit klimaks, ser vi Gud bringe en kvinde og en mand sammen og forene dem i ægteskab. Bibelen begynder med et bryllup (mellem Adam og Eva), og den slutter i Johannes' Åbenbaring med et bryllup (mellem Kristus og menigheden). Ægteskabet er Guds ide. Men det er i høj grad også en menneskelig institution, og det afspejler den bestemte kultur, hvori det udfolder sig. Selve tanken om og rødderne til ægteskabet findes imidlertid i Guds egen handling, og derfor er det, Bibelen siger om Guds plan med ægteskabet, af allerstørste betydning.

Det, Gud indstifter, regulerer han også. Hvis det var Gud, der opfandt ægteskabet, så må de, der indgår det,

gøre alt, hvad de kan, for at forstå og bøje sig for hans planer med det. Det er jo, hvad vi gør på så mange andre områder af livet. Tænk blot på det at anskaffe sig en bil: Hvis du køber en bil – en maskine, som ligger langt uden for, hvad du har evner til at skabe – vil du uden tvivl tage manualen og sætte dig ind i, hvad producenten siger, bilen har brug for, hvad angår behandling og vedligeholdelse. Ignorerer man det, beder man selv om problemer.

Mange mennesker, der ikke anerkender Gud eller Bibelen, men alligevel lever i et lykkeligt ægteskab, retter sig i det store og hele efter Guds intentioner, uanset om de er klar over det eller ej. Men det er langt bedre, hvis vi er bevidst om disse intentioner. Og stedet, hvor vi kan finde dem, er de bibelske skrifter.

Hvad nu, hvis du gerne vil læse denne bog, men ikke kan gå ind for tanken om, at Bibelen er den autoritative åbenbaring fra Gud? Måske værdsætter du Bibelen på nogle punkter, men du stoler ikke på, hvad den har at sige om sex, kærlighed og ægteskab. Bibelens behandling af disse temaer afviger kraftigt fra nutidens vestlige holdninger, og derfor har Bibelen ord for at være 'regressiv', hvad disse emner angår. Vi vil ikke desto mindre opfordre dig til at give denne bog en chance. I årenes løb har Kathy og jeg ofte undervist om ægteskabet, og jeg har talt ved tallose bryllupper. Der har vi oplevet, at mennesker, der ikke deler vores syn på Bibelen og ikke engang vores kristne tro, ofte chokeres over, hvor skarpt det bibelske perspektiv på ægteskabet er, og hvor relevant det er for deres egen situation. Ofte har nogle sagt til mig efter vielsen: 'Jeg er ikke på nogen måde religiøs, men det var den bedste og

mest meningsfulde forklaring på ægteskabet, jeg nogensinde har hørt.’

Det er svært at få et ret perspektiv på ægteskabet. Alle ser vi det gennem vores egen erfarings uundgåeligt farvede brilleglas. Hvis du kommer fra et meget stabilt hjem, hvor dine forældre havde et fantastisk ægteskab, kan de have fået det til at se let ud for dig. Når du selv bliver gift, vil du måske blive chokeret over, hvor meget det kræver at forme et varigt forhold. Hvis du på den anden side – enten som barn eller voksen – har oplevet et dårligt ægteskab eller en skilsmisse, vil dit syn på ægteskabet måske være meget forsigtigt eller pessimistisk. Du vil måske i *for* høj grad forvente problemer i forholdet og derfor, når de viser sig, sige: ‘Ja ja, det var jo, hvad der måtte komme’ – og så give op. En hvilken som helst erfaring med ægteskabet vil med andre ord gøre dig dårligt rustet til selv at indgå et.

Så hvor går man hen for at få et mangesidigt og nuanceret syn på ægteskabet? Der er mange selvhjælpsbøger, sædvanligvis skrevet af rådgivere og terapeuter, som ofte kan være en god hjælp. I løbet af nogle få år kommer ‘ægteskabsmanualer’ imidlertid let til at virke forældede. I Bibelen finder man en lære, som gennem århundreder er blevet afprøvet af millioner af mennesker i forskellige kulturer. Har vi overhovedet nogen anden ressource til ægteskabet som den?

Bogens struktur

Denne bogs substans trækker på apostlen Paulus’ afsnit om ægteskabet i Efeserbrevet 5, ikke kun fordi det i sig selv er rigt og indholdsmættet, men også fordi det kom-

binerer og udlægger den anden overordentlig vigtige bibeltekst om ægteskabet, Første Mosebog 2. I kapitel 1 sætter vi Paulus' drøftelse ind i dagens kulturelle kontekst og fremlægger to af de mest grundlæggende udtryk for Bibelens lære om ægteskabet – at det er indstiftet af Gud, og at ægteskabet skal afspejle Guds frelsende kærlighed til os i Jesus Kristus. Det er grunden til, at evangeliet hjælper os til at forstå ægteskabet, og ægteskabet hjælper os til at forstå evangeliet. I kapitel 2 præsenterer vi Paulus' tese, at alle ægtefæller behøver Helligåndens gerning i deres liv. Helligåndens gerning gør Kristi gerning virkelig for vores hjerte, giver os overnaturlig hjælp mod den største fjende af ægteskabet: syndig selvoptagethed. Vi behøver Åndens fylde, hvis vi skal tjene hinanden, som vi burde.

I kapitel 3 kommer vi til kernen af, hvad ægteskabet i det hele taget drejer sig om, nemlig kærlighed. Men hvad er kærlighed? Dette kapitel behandler forholdet mellem kærlighedens følelser og kærlighedens gerninger og forholdet mellem romantisk lidenskab og pagtsmæssig forpligtelse. Kapitel 4 beskæftiger sig med, hvad ægteskabet er til *for*. Nemlig at to mennesker kan hjælpe hinanden på deres rejse frem mod at blive de mennesker, Gud ville, de skulle være. Her vil vi se, at en ny og dybere form for lykke findes på den anden side af helligheden. Kapitel 5 fremlægger tre grundlæggende elementer, hvormed vi kan hjælpe hinanden på den rejse.

Kapitel 6 drøfter den kristne lære, at ægteskabet er et sted, hvor de to køn accepterer hinanden som forskellige i kraft af deres køn og lærer og vokser gennem det. Kapitel 7 hjælper ugifte mennesker til at bruge materialet i denne

bog til at leve som single og til at forholde sig til spørgsmålet om ægteskab. Endelig behandler kapitel 8 emnet sex og viser, hvorfor Bibelen begrænser det til ægteskabet, og hvordan det, hvis vi tilslutter os den bibelske opfattelse, vil få betydning både for singlelivet og for ægteskabet.⁵

I denne bog undersøger vi den kristne forståelse af ægteskabet. Den er som sagt baseret på en ligefrem læsning af bibelteksterne. Det betyder, at vi definerer ægteskabet som et livslangt, monogamt forhold mellem en mand og en kvinde. Ifølge Bibelen var Guds mening med ægteskabet, at det skulle afspejle hans frelsende kærlighed til os i Kristus, styrke vores karakter, skabe et stabilt menneskeligt fællesskab, som børn kunne fødes og opfores i – og alt dette skulle ske ved at bringe de komplementære køn ind i en livsvarig forbindelse. Det må derfor siges, at denne kristne vision for ægteskabet ikke er noget, der kan realiseres af to mennesker af samme køn. Det er de bibelske forfatteres enstemmige opfattelse, og derfor er det også den opfattelse, vi har som forudsætning i denne bog, selv om vi ikke direkte behandler emnet homoseksualitet.

Bibelens lære om ægteskabet er ikke blot en afspejling af én bestemt kultur eller én bestemt tid. Skriftens lære udfordrer den vestlige kulturs fortælling om individuel frihed som den eneste måde at blive lykkelig på. Samtidig kritiserer Bibelen traditionelle kulturers syn på den ugifte voksne som et ufærdigt menneske. Første Mosebog viser sin skarpt kritiske holdning til institutionen polygami, selv om dette var en accepteret kulturel praksis på den tid, ved at skildre den ulykke og det kaos, polygami afstedkommer i familierelationerne, og den smerte, det forvolder, især

for kvinderne. På en måde, der slog den hedenske verden med forundring, behandlede de nytestamentlige forfattere singlelivet som en legitim livsform.⁶ Kort sagt udfordrede de bibelske forfattere konstant deres egen kulturs opfattelser – de var ikke blot et produkt af gamle skikke og vaner. Derfor kan vi ikke uden videre afskrive det bibelske syn på ægteskabet som endimensionelt regressivt eller kulturelt forældet. Tværtimod er det fuldt af både praktiske, realistiske indsigter og betagende løfter om ægteskabet. Og disse kommer ikke blot til udtryk i velformulerede læreudsagn, men også i pragtfulde historier og i bevægende poesi.⁷ Kun hvis du er i stand til at betragte ægteskabet gennem Skriftens linse i stedet for gennem din egen frygt eller idyllisering, gennem din egen erfaring eller gennem din kulturs snævre perspektiv, vil du være i stand til at træffe intelligente beslutninger om din egen ægteskabelige fremtid.

Efeserbrevet 5,18-33:

Drik jer ikke berusede i vin, det fører til udskejelser, men lad jer fylde af Ånden, tal til hinanden med salmer, hymner og åndelige sange, syng og spil af hjertet for Herren, og sig altid Gud Fader tak for alt i vor Herre Jesu Kristi navn.

I skal underordne jer under hinanden i ærefrygt for Kristus, I hustruer under jeres mænd som under Herren; for en mand er sin hustrus hoved, ligesom Kristus er kirkens hoved og sit legemes frelser. Ligesom kirken underordner sig under Kristus, sådan skal også I hustruer underordne jer under jeres mænd i alt.

Mænd, elsk jeres hustruer, ligesom Kristus har elsket kirken og givet sig hen for den for at hellige den ved at rense den i badet med vand ved ordet, for at føre kirken frem for sig i herlighed, uden mindste plet eller rynke, hellig og lydefri. Sådan bør også mændene elske deres hustruer som deres eget legeme. Den, der elsker sin hustru, elsker sig selv. Ingen hader jo sin egen krop, men nærer og plejer den, som Kristus gør med kirken. For vi er lemmer på hans legeme. Derfor skal en mand forlade sin far og mor og binde sig til sin hustru, og de to skal blive ét kød. Dette rummer en stor hemmelighed – jeg sigter til Kristus og kirken. Men det gælder også jer, at I hver især skal elske jeres hustru som jer selv, og hustruen skal have ærefrygt for sin mand.